І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIII. Ч. 53. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го БЕРЕЗНЯ 1966 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 22, 1966 No. 53. VOL. LXXIII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Понеділок 21 березня 1966 р.

В АМЕРИЦІ

КОНГРЕС ПРИГОТОВАНИЙ ДО ТОГО, ЩО ТРЕБА БУДЕ ШВИДКО ДІЯТИ В СПРАВІ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКІВ, але немає виглядів на те, щоб Конгрес схвалив законопроєкт в цій справі наперед, який президент Джансон мав би лише підписати тоді, коли вважав би за відповідне, щоб припинити ріст інфляції. Такий спосіб акції зазапропонувала Спільна Конгресова Економічна Комісія минулого тижня. Республіканці в більшості є проти того, щоб створювати нову процедуру в справі збільшення податків. Подібний проєкт вніс був до Конгресу президент Кеннеді в 1962-му році, але Конгрес його відкинув, уважаючи, що таку важливу справу, як висота податків, має вирішувати Конгрес, а не Президент. Таке саме становище в цій справі займає Палатна Комісія Способів і Засобів, яка перша вирішує в Конгресі справу податків.

ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА ЗДА ПРОТИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКІВ — як засобу поборювання інфляції. Головний економіст Торговельної Палати ЗДА Карл Г. Медден, зізнаючи в Спільній Конгресовій Економічній Комісії, заявив, що треба вперше, щоб Уряд зменшив федеральні видатки, а податки треба збільшувати аж тоді, коли вже є інфляція. Медден є першим економістом, який заявився проти збільшення податків; всі інші урядові свідки були за те, що треба збільшити податки, щоб не допустити до збільшення інфляції. На думку Меддена — це сам Уряд спричинює інфляцію, бо збільшує мінімальну заробітну платню та допомогу на час безробіття.

МАЄ ВІДБУТИСЯ НОВА ПЕРЕВІРКА ЛІКІВ ЩОДО ЇХНЬОЇ ЕФЕКТИВНОСТИ, — повідомляє новий комісар Адміністрації Харчів і Ліків д-р Джеймс Л. Годдард. Мають переконтролювати коло 3,000 ліків, які продається на рецепти і без, і які були дозволені перед 1962-им роком. Одночасно повідомлено, що окрема контроля відбудеться над 16 ліками, між ними над такими, як ліки на злагіднення болю Мілтавн, Іквоніл, Лібріюм, Валіюм і Пласідил. Всі ці ліки були визнані як безпечні Адміністрацією Ліків і Харчів в роках від 1938, коли почали перевіряти ліки, та 1962-им роком. Тепер продуценти цих ліків мають довести, що ці ліки дійсно лікують те, до чого вони призначені.

ТЮТЮНОВА КОМПАНІЯ Р. ДЖ. РЕЙНОЛДС ПОВІДОМИЛА, ЩО НЕ БУДЕ ЗБІЛЬШЕННЯ ЦІН НА її ЦИГАРКИ, хоч вже було повідомлення про подорожчання її продуктів. Сталося це внаслідок інтервенції президента Джансона, який старається, щоб не збільшувався індекс цін на товари щоденного вжитку, щоб не зростала інфляція. Але цигарки продукції компанії Ліґетт енд Маєрс подорожчали від понеділка 20-го березня, згідно з давнішим повідомленням. Справу цін на цигарки і тютюнові продукти вирішить найбільша тютюнова компанія Амерікен Табакко, яка вивчає цю справу. Це саме роблять корпорації Філіп Моріс та Бравн енд Вілліямсон.

ФАРМЕРИ ПЛЯНУЮТЬ ЗМЕНШИТИ ПОСІВНУ ПЛОЩУ ПІД РІЛЬНИЧІ КУЛЬТУРИ В ЦЬОМУ РОЦІ, хоч є вигляди на більший збут рільничих продуктів за кордоном, як в минулому році. Минулого року посівна площа виносила 307 мільйонів акрів, а цього 1966-го року вона має бути збільшена на два мільйони акрів. Департамент Рільництва не плянує збільшувати посівну площу, хоч програма Харчі для Миру вимагатиме більше харчових продуктів в цьому році, як в минулому. Департамент Рільництва плянує збільшувати площі під деякі культури коштом зменшення засівних площ під інші.

У СВІТІ

ЗАХІДНЬО-НІМЕЦЬКА ПОЛІЦІЯ В БЕРЛІНІ ПОВІДОМИЛА, що на захід втік східньо-німецький побережник і попросив азилю. Його товариш, що пробував втекти разом із ним, був пострілений, мабуть смертельно.

НОВИЙ СИРІЙСЬКИЙ РЕЖИМ відкинув американський протест в справі американського громадянина, що його притримали сирійські власті майже два роки у в'язниці за нелегальний перехід границі з Ізраїлю. Сирійський уряд виснив, що „американця" 25-річного Едварда Леві вважає громадянином Ізраїлю.

НА ІНДІЙСЬКОМУ ОКЕАНІ сейсмографи записали землетрус великої сили. Запис про цей землетрус зробила сейсмографічна стація Каліфорнійського університету в Берклі, в Каліфорнії.

КОРЕЯ ВИШЛЕ 20 ТИСЯЧ ВОЯКІВ до В'єтнаму в липні. Таку постанову виніс Південно-Корейський Парлямент після 21-годинних нарад над пропозицією президента Чунґ Гі Парка, щоб подвоїти число корейських вояків на фронті у В'єтнамі.

ШЕЙК ШАХБАУТ БЕН СУЛТАН стримав платні всім працівникам у його багатому в нафту королівстві на побережжі Перського заливу до часу, доки не буде викрито, хто вкрав у нього 700 тисяч долярів. Ця затримка платні відноситься головно до поліції і тайних аґентів, які арештували деяке число осіб, запідозрених у крадежі, але астрологи не викрили між ними злодія.

106 МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ КОШТУВАЛА ІНДІЮ війна з Пакістаном за Кашмір у вересні минулого року. Міністерство Оборони Індії подало цю цифру у своєму річному звідомленні. В цій війні, що тривала 22 дні, згинуло 2.673 індійців і 8.444 було ранених, 1.007 вояків пропало без вісті, з того числа лише двох репатріювали з Пакістану.

ҐВІНЕЙСЬКІ ВІЙСЬКА ЗОСЕРЕДИЛИСЬ НА ПОБЕРЕЖЖІ СЛОНЕВОЇ КОСТИ. Як подають з Ліберії, маси ґвінейських військ готові перейти цю малу країну, щоб заатакувати Гану. Ґвінейський президент Секу Туре відкликав свою візиту в Ліберії. Колишній президент Гани Кваме Нкрума живе тепер у Ґвінеї.

В АДЕНІ ТЕРОРИСТИ ВБИЛИ БРИТАНСЬКОГО ВОЯКА. Англійські джерела кажуть, що це вбивство є продовженням серії терористичних актів так званого „визвольного фронту", що ним керує Каїро. В Адені судять тепер терориста, який 24-го лютого вбив президента Ради Професійних Союзів Могаммеда Квадгі.

ПРЕЗИДЕНТ КРАЇНИ ПОБЕРЕЖЖЯ СЛОНЕВОЇ КОСТИ в Африці Гуфует Буані перестеріг президента Ґвінеї Секу Туре проти висилки збройних сил до Гани через його країну. Країна Побережжя Слоневої Кости лежить між Ґвінеєю і Ганою. В Ґвінеї перебуває колишній президент Гани Кваме Нкрумаг, що його скинула з уряду військова хунта. Побоюються, що ці намагання Секу Туре можуть спричинити більшу кризу, бо за ним стоять большевики.

Коротке замикання було причиною передчасного приземлення астронавтів Джеміні 8

Сердечні привітання і радісні усмішки після щасливого повороту з „другого світу". Астронавти Дейвід Скотт (зліва) і Ніл Армстронґ радісною усмішкою відповідають на сердечні привітання під час їхнього переїзду через Гаваї до Кейп Кеннеді після того, як вони щасливо повернулися в своїй майже обезвладненій механічним дефектом космічній кабіні „Джеміні 8" з орбіти навколо Землі, де вони успішно відбули рішальний для дальшого опанування космосу експеримент злуки з іншим штучним сателітом. Після виявлення дефекту була небезпека, що астронавти вже не зможуть повернутись на Землю.

Гюстон, Тексас. — Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація повідомила, що передчасне приземлення астронавтів Ніла А. Армстронґа та Дейвіда Р. Скотта було спричинене тим, що в одній із малих ракет, яких вживається до маневрування космічним кораблем, було коротке замикання. Досі невідомо, яка була його причина. Фахівці виключають, щоб невдачу з летом Джеміні 8 і ракетою Адженою спричинила помилка котрогось із двох астронавтів. 25-фунтова ракета, яка була ззаду на лівому боці космічного корабля, почала горіти, що спричинило те, що Джеміні 8 почав крутитися довкола себе. Астронавти не могли контролювати космічного корабля, і повідомили про це контрольну стацію, яка наказала їм негайно почати процес приземлювання. Тепер виявилося, що астронавти були в більшій небезпеці, як це здавалося в першій хвилині. Заступник адміністратора Крайової Космічної Адміністрації д-р Джордж Мюллер сподівається, що вчасне виявлення недостачі дає можливість дослідити, що було її причиною, та не дозволити на те, щоб ця недостача повторилася при дальших летах програми Джеміні. В неділю 20-го березня астронавти Армстронґ і Скотт мали перший день дійсного відпочинку в Кейпі Кеннеді на Флориді, а в понеділок, 21-го березня, вони полетять до Гюстону в Тексасі, де вони вперше зможуть побачитися із своїми родинами, жінками та дітьми. В суботу, 19-го березня, вже висвітлено кольоровий фільм на основі фот, які поробили астронавти під час успішної злуки Джеміні 8 з ракетою Аджена в Космосі, що було першим випадком в історії космічних летів, де злучилися були два тіла в космосі.

Д-р Степан Кучменда очолив УЛТПА у Торонті

Торонто. — В неділю дня 13 березня ц.р. відбулися тут у приміщеннях Мейфер Інн Загальні Збори Українського Лікарського Т-ва, Відділ Торонто, який під сучасну пору нараховує 58 членів (36 лікарів, 8 лікарів-дентистів і 14 ліценціонованих фармацевтів) і є найбільшим та найактивнішим із п'яти Відділів УЛТПА у Канаді. Інші Відділи є в Едмонтоні, Монтреалі, Вінніпеґу та Саскачевані.

Предсідником зборів був д-р Р. Цурковський, секретарював д-р Соханівський, а звіт з діяльности управи Відділу зложив його б. голова мґр. фарм. Ераст Гуцуляк (Ошава), в якому м. ін. згадав про намагання та заходи, що були пороблені в справі приєднання до Т-ва всіх уроджених в Канаді українських лікарів та про конечність найти способи, якими можна було б більше успішно зацікавити діяльністю УЛТПА молодих українських лікарів, дентистів і фармацевтів, які закінчують тут свої студії. Кромі діяльности у своєму професійному товаристві, члени УЛТПА в Торонті приймають активну особисту участь у суспільному житті української громади. В 1965 році Відділ УЛТПА в Торонті зібрав між своїми членами 3.350 дол. на Український Католицький Університет у Римі.

Нову Управу Відділу очолив д-р Степан Кучменда, а його заступником і наступником (головою - електом) був обраний д-р Євген Волощук. До Управи увійшли: мґр. Надія Кравс, мґр. О. Яримович, мґр. Мельник, мґр. Кондрацький і д-р Тершаковець (реф. зв'язків з молоддю). Контрольну Комісію обрано в складі: мґр. Е. Гуцуляк, д-р Г. Шиманський і д-р П. Глібович. Представником Відділу до КУК вибрано д-ра Р. Цурковського.

На загальних зборах був присутній голова Централі УЛТПА в Ню Йорку д-р Богдан Олесницький, який у своєму слові порушив та з'ясував цілу низку важливих організаційних справ і м.ін. згадав про потребу більш енергійного і плянового клопотання про лікарський дорібок, про Стипендійний Фонд УЛТПА, про 6-тий Науковий З'їзд українських лікарів, що в днях 28 і 29 травня ц.р. відбудеться в Шикаґо і про потребу полагодження справи офіційного представництва УЛТПА у центральних органах КУК. Він присвятив теж належну увагу справі редаґування та видавання органу УЛТПА „Лікарський Вісник" та заповів швидку появу „Лікарського Альманаху". Присутніх на зборах було коло 30 осіб.

Державний секретар Раск гостро осудив зв'язки з Пейпінґом

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск, виступаючи в неділю на телевізійній програмі „Обличчям до народу", гостро осудив останній німецький контракт, згідно з яким німецькі машинобувельні фірми збудують в червоному Китаю велику сталеварню на загальну ціну 150 мільйонів долярів. Раск побоюється, що західньо - европейські контакти з червоним Китаєм можуть викликати переконання в теперішніх провідників червоного Китаю, що їхня політика правильна і доцільна. Для загального мира у світі потрібно, щоб червоний Китай змінив свою політику. Торгівля з Китаєм — говорив Раск — не є перешкодою для встановлення мирної політики. Але заки торгувати з Китаєм, треба впевнитись, що Китай бажає мирно жити в Азії зі своїми сусідами. Сенатор Фулбрайт вимагав згоди американського уряду на прийняття червоного Китаю до Об'єднаних Націй. Також і ню - йоркський сенатор Джекоб Джевітс підтримував думку, щоб допустити Китай до суспільства народів. В Сенатській Комісії Закордонних З'язків сенатора Фулбрайта йдуть далі опити проблеми Китаю.

Генерал Сугарно забезпечує Індонезію перед новим переворотом

Сінґапур. — Генерал - поручник Сугарто, який — як він сам заявив — був наділений президентом Сукарном спеціяльними уповноваженнями 9 днів тому — сконцентрував свою армію, щоб не допусстити до перевороту, який вже раз в жовтні попереднього року приніс великий удар країні. Уряд ген. Сугарта панує вповні над ситуацією в Індонезії. Як подають з Джакарти Сугарто перебрав уряд від Сукарна, видав наказ арештувати про - комуністичних членів кабінету Сукарна з контроверсійним міністром Субандріо у проводі. Радіо з Джакарти повідомило про урядову заборону виїжджати з країни без спеціяльного дозволу нового режиму. Генерал Сугарто перевів розташування війська в той спосіб, щоб запобігти можливому переворотові. Військо взяло під свою охорону летунські частини, що вважаються прокомуністичними. Віце - маршал летунства Суріядама арештований. Радіо з Джакарти подало, що найсильніша партія Індонезії Партія Націоналістів, що її основником був президент Сукарно, підтримала повністю новий режим генерала Сугарта. Провідник цієї партії д-р Алі Састроамідджоджо подав у радієвій промові, що його партія дасть всю допомогу генералові Сугарто для привернення повного порядку в країні.

ЗДА підписали дворічний договір про культурну виміну з СССР

Вашингтон. — 19-го березня в бюрі асистента державного секретаря Джана М. Ледді підписано дворічний договір про культурну виміну між ЗДА і СССР. За СССР підписав договір совєтський амбасадор Анатолій Добринін, а в імені ЗДА Джан М. Ледді. Ще 17-го березня здавалося, що договір не муде підписаний, бо СССР не хотів дати гарантії на те, що не буде однобічно унеможливлюваний жадний пункт наперед складеної програми, як це було сталося з оперетою „Геллов, Даллі", на яку Совєти не погодилися і ЗДА її не виставляли в СССР. Але на пропозицію Державного Департаменту Білий Дім відкликав цю свою вимогу, і внаслідок цього можна було підписати договір про культурну виміну в 1966 і 1967 роках. Виміна має відбутися в таких ділянках: в науці, технології, рільництві, в опіці над здоров'ям, вихованні, мистецтві, культурі, різних них професіях та атлетиці. СССР пішле ще цього року до ЗДА Большой Театр, Московську Фільгармонію, а в 1967-му році Мистецький Фестиваль. ЗДА вишлють до СССР Оркестру Ерла Гайнса та Оркестру Новоанглійської Консерваторії, а в 1967 році Бостонську Симфонічну Оркестру. Замість оперетки „Геллов, Даллі!" до СССР виїде ц. р. на весні Симфонічна Оркестра Університету Айова.

Дмитро Білоколос став міністром закордонних справ УССР

Київ. — Міністром закордонних справ Української ССР призначено Дмитра Білоколоса, дотеперішнього секретаря партії Донецького району. Білоколос замінив Луку Паламарчука, який був делеґований совєтським амбасадором до Марокко. Білоколос займе місце Паламарчука в Об'єднаних Націях у Ню Йорку.

СУАСТ-Схід провів першості настільного тенісу та відбиванки юнаків

Минулої суботи, 19-го березня, відбулися змагання настільного тенісу за першість Союзу Українсько-Американських Спорт. Товариств, делеґатури УСЦАК на Сході Америки. Влаштувало ці змагання УСТ „Чорноморська Січ" в Нюарку, а проводив ними ланковий настільного тенісу „Ч. Січі" інж. Зенон Шпон. Першуном в групі чоловіків вийшов інж. Зенон Шпон, який переміг у фінальній зустрічі в трьох сетах Юрія Храневича. Юрій Храневич взяв участь також у першостях сеньйорів і в цій групі він зайняв перше місце. Першуном СУАС-Схід юнаків став Андрій Косович, 16-річний пластун з Ню Йорку. У подвійних грах виборола перше місце пара Орест Наливайко і Євген Дмитренко. В групах „Б" з одною програною серед чоловіків здобув перше місце Б. Маркусь, а серед сеньйорів О. Михайлюк. Вкінці змагань відбулося святочне вручення чаш переможцям та прийняття для учасників, що його влаштував господар турніру — „Чорноморська Січ".

В тому самому дні провів СУАСТ-Схід відбиванкові першості юнаків і юначок в залі Української Централі в Пассейку. Організатором цих змагань була Крайова Пластова Старшина, а господарем — місцева станиця Пласту. Розграми 3-ох дружин юнаків і 3-ох дружин юначок проводив ланковий відбиванки СУАСТ-Схід д-р Михайло Снігурович, а секретарював Михайло Мочула. Після відбутих змагань системою кожний з кожним першість юнаків здобула дружина пластунів-юнаків з Пассейку, а першість юначок місцева дружина юного СУМА. На змаганнях був приявний голова СУАСТ-Схід д-р Едвард Жарський.

ВАСИЛЬ МУДРИЙ, РЕДАКТОР І ПРОВІДНИЙ ДІЯЧ В УКРАЇНІ І НА ЕМІҐРАЦІЇ, ПОМЕР У ЙОНКЕРСІ НА 73-МУ РОЦІ ЖИТТЯ

Сл. п. Василь Мудрий

Йонкерс. — Минулої суботи, 19-го березня 1966, тут у шпиталі професіоналістів о год. 4-ій пополудні помер, після короткої недуги, сл. п. Василь Мудрий, провідний і один з найвидатніших українських, суспільних та культурних діячів у Західній Україні та на еміґрації, бувши квестором таємного Українського Університету у Львові, головним редактором щоденника „Діло", головою Українського Національно - Демократичного Об'єднання та головою Української Парляментарної Репрезентації в польському Соймі, в якому був віце-маршалом, головою Центрального Представництва Української Еміґрації в Німеччині, дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка та багатьох інших установ, а після приїзду до Америки впродовж 15 років виконував функцію керівника канцелярії Українського Конґресового Комітету в Ню Йорку. З початком минулого тижня занедужав на запалення легенів і в четвер був перевезений до шпиталю, з якого вже не повернувся. Осиротив дружину Ярославу (26 Riverview Pl., Yonkers) та велику Українську Громаду, для якої все своє життя працював та серед якої втішався найбільшою пошаною і довір'ям. Тіло Покійного лежить у похоронному заведенні В. Ковальщика при 107 Yonkers Avenue, Yonkers, N.Y., де в понеділок 21 і у вівторок 22-го березня о год. 8-ій ввечері будуть відправлені панахиди. Для полегшення доїзду на панахиду у вівторок, 22-го березня, канцелярія УККА подбає про автобус, який о год. 7-ій ввечері виїде від Народного Дому в Ню Йорку. Зголошуватись до поїздки автобусом можна до канцелярії УККА. Похорон відбудеться в середу, 23-го березня, о год. 9-ій рано з похоронного заведення В. Ковальщика до української католицької церкви св. Михайла й опісля на цвинтар „Мавнт Говп" (Гора Надії) в Йонкерсі.

Життьовий шлях Василя Мудрого

В листопаді 1962-го року, з нагоди надходячого 70-ліття покійного вже сьогодні Василя Мудрого, Наукове Товариство ім. Шевченка вшанувало його бенкетом та зустріччю з громадянством. З тієї нагоди „Свобода" надрукувала довшу статтю п.з. „Життьовий шлях Василя Мудрого" пера також уже покійного проф. Володимира Дорошенка. Цю статтю, опісля в деяких подробицях виправлену самим тодішнім Ювілятом, передруковуємо в скороченні:

Народився Василь Мудрий у середньо-заможній селянській сім'ї в селі Вікно, Скалатського повіту на галицькому Поділлі, відомому в культурному житті Галичини, 19 березня 1893 року. Покійний його батько Микола був дуже начитаний і діяльний чоловік. Про нього як заслуженого громадського діяча написав посмертну згадку д-р Степан Баран, який його добре знав.

Сільську школу почав був відвідувати Василь Мудрий у своєму рідному селі, а опісля два роки ходив до школи в містечку Грималові, де вчили тоді по-німецьки. Крім того, за окремою оплатою вчила його німецької мови місцева вчителька. Вчився хлопець добре і вступний іспит до тернопільської гімназії склав із відзначенням. І в гімназії ввесь час був першим учнем та й матуру здав у 1913 р. із відзначенням.

В гімназії Василь Мудрий утримував себе сам уже від четвертої кляси. Разом із своїми товаришами належав до таємної гімназійної громади, про яку згадує в своїх спогадах покійний д-р Євген Олесницький. Ця громада багато причинилася до національного самоусвідомлення її членів. Поруч неї існував при гімназії так званий „Науковий кружок", зорганізований за директора Савицького в певній мірі для протиставлення тайній громаді. Першим головою цього кружка був теперішній кардинал Йосиф, а після два роки очолював кружок Василь Мудрий від 6-ої кляси до матури. В кружку відбувалися реферати учнів вищих кляс у присутності відповідного вчителя, залежно від теми реферату.

З цих рефератів і дискусій з їх приводу учні виносили багато знання. Великий вплив на Василя Мудрого й його товаришів мали молоді тоді вчителі — Іларіон Брикович, Яким Ярема, Петро Карманський і д-р Степан Балей, що вчив логіки й психології. Завдяки всьому цьому Василь Мудрий вийшов із гімназії з чималим запасом знання.

Скінчивши гімназію, Василь Мудрий вступив восени 1912 р. на філософічний відділ львівського університету. Тут він мав помешкання й повне утримання в бурсі Українського Педагогічного Товариства, як її настоятель, отже мав змогу і вчитися й займатися громадською роботою.

У Львові молодий студент відразу включився в життя й діяльність української студентської молоді. А треба сказати, що жила вона не-

(Закінчення на стор. 4-ій)

„Біо-бібліографічний словник" поминув багато письменників

Київ. — У Києві, у видавництві „Дніпро" вийшов останній, п'ятий том „Біо-бібліографічного словника". Перші три томи подають матеріяли про передреволюційних письменників, — два останні — про письменників у Совєтській Україні. В коментарі про це видання журнал „Наша культура", що є літературним додатком до українського тижневика у Варшаві „Наше слово", пише: „Недоліком публікації (останнього, п'ятого тому) є те, що в ній обминули деяких письменників, на приклад Миколу Хвильового. Справа в тому, що наукові публікації — це не почесна дошка, а джерела солідної інформації". Біо-бібліографічний словник поминув всіх еміґраційних письменників і літературні появи на еміґрації та й багато давніших письменників, яких совєтська критика не хоче подати читачеві.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Дві мірки

Воля, мир, незалежність і справедливість стали гаслами нашого сторіччя, становлять невід'ємну й обов'язкову частину кожної політичної концепції, навіть такої, як комуністична, що в своїй суті і практиці є їх найяскравішим запереченням. Ці поняття ввійшли і становлять базу та ціль чи не всіх міжнародних домовлень і союзів. Коротко — все, що нині робиться і чого не робиться в міжнародній політиці, стоїть під гаслом цих високих понять — волі, миру, незалежности і справедливости.

Не можна сказати, що практика діяметрально різниться в цьому відношенні з теорією, якщо не врахувати народовбивчих комуністичних систем. Уже майже повна ліквідація західнього колоніялізму та формальне й фактичне створення цілого ряду незалежних і суверенних націй, навіть таких, які ще й в цьому нашому сторіччі не існували, а то й назви своєї не мали, які не мають ані історії, ані традиції, ані жадного доробку, а тепер є рівноправними членами Об'єднаних Націй — може послужити за доказ, що ці гасла в західньому світі не є тільки облудою, як є вони в комуністичних системах.

Все ж таки ці гасла міжнародні, вони є все і всіх обіймаючі, згідно із тією засадою, що її видвигнув під кінець першої світової війни у своїх відомих 14 пунктах американський президент Вудро Вільсон, який писав: „Кожний нарід має право вибирати собі суверенність, під якою він хоче жити". І хоч на Заході, а в ЗДА насамперед, цю засаду визнається і респектується, в практичному відношенні до неї все ж таки прикладається дві мірки, часто подиктовані принагідними власними державними інтересами. Звертає на це увагу відомий публіцист С. І. Солцберґер у своєму коментарі п. з. „Люди без країни", надрукованому в „Ню Йорк Таймсі" з 18 березня. Він згадує, що ЗДА тепер, наприклад, активно підтримують справу членства в Об'єднаних Націях таких досі невідомих „націй", як Гамбія, Маврітіюс, Свалізенд і ін., про яких ніхто ніколи не чував, які не мають свого місця в історії, які живуть з ласки інших, які взагалі не мають жадних політичних, господарських чи культурних прерогатив до державної самобутности. Причину зацікавлення Америки їх членством в Об'єднаних Націях Солцберґер добачує не так у принципах, як у простому бажанні мати в цій міжнародній установі ще один голос. Але — запитує він — чому ж тоді не подбати про не менш певні голоси, що їх могли б мати в Об'єднаних Націях такі мініятюрні країни, як Монако, Андора чи Ліхтенштайн? А говорячи про ці нові „нації", він мимохідь згадує про „все ще залежних вірменів і курдів, які мають своє місце в історії". Що ж тоді можна і треба було б сказати про Україну з її тисячолітньою історією, з її величезним вкладом у світову культурну скарбницю, з її багатющими ресурсами та потенціялом? Як виглядають усі ті гарні гасла, якщо така країна ще й досі є колонією імперіялістичного сусіда, дармащо пролила вона річки крови і склала гекатомби жертв у боротьбі за право бути господарем на своїй землі, якого їй відмовляється.

Великі гасла щойно тоді зможуть бути здійснені, коли їх застосовуватиметься в однаковій мірі до всіх.

З'їзд комуністичної партії України

У вівторок, 15-го березня розпочався в Києві 23-ній з'їзд Комуністичної партії України, що є уверт'юрою до з'їзду Комуністичної партії Совєтського Союзу, який розпочинається в Москві 23-го березня. На з'їзді у Києві головну промову виголосив секретар Комуністичної партії України Петро Шелест, після чого виступали голова ревізійної комісії Г. Яремчук і голова Ради Міністрів В. Щербицький. 23-ній з'їзд комуністів України зовсім не займався політикою в Україні, а лише висловлював ідолопоклонні славослов'я на адресу Москви. Шелест говорив дослівно („Радянська Україна" з 16-го березня): „Не було в історії України важливого повороту, коли б український народ не відчував могутнього плеча вірного брата і друга — російського народу". Шелест можливо думав інакше, але сказав правдиво: плече захланного „брата" і „друга" зовсім придавило український нарід, який не має змоги навіть сказати слова про своє поневолення.

Школа зобов'язує

Стейтовий комішенер освіти у столиці Нюйоркського стейту Олбані вирішив минулого тижня, що управи публічних шкіл не мають права вимагати від учнів носити якісь спеціяльні однострої. Цю постанову спричинив випадок у середній школі в Саратозі, де директор школи відіслав додому 18-річну ученицю тому, що вона прийшла до школи у штанах. Шкільний комісар вказав на постанову Верховного Суду, згідно з якою шкільна влада не може встрявати у права школярів і студентів. „Дитина не є творивом стейту", — заявив високий урядовець із Відділу освіти нюйоркського стейтового уряду.

В іншому випадку суперінтендант шкіл у самому місті Ню Йорку заперечив рішення директора середньої школи на Мангеттені, який заборонив носити жидівські ярмулки у школі. В обороні ярмулки виступили нюйоркські рабіни, які доказували, що в мойсеєвій релігії ношення ярмулки вважається обов'язковим, і тому заборона носити її учням у школі вдаряє по релігійних почуваннях учнів і їх батьків.

Два випадки, що характеризують оборону особистої свободи у школі. Школа — це інкубатор, де вирощуються нові громадяни. Тому вона зобов'язує. Оборона свободи для учня і його почувань — добре діло. Молодий громадянин мусить від найменших років відчувати значення свободи. Але чи лише безмежна свобода має характеризувати громадянина? Свобода — це не змога робити те, що кожний хоче. Свобода — це толеранція, а найважливіше — це відмова від деяких особистих вигід задля добра загалу. І саме такої відмови повинна вчити школа від першого року навчання.

Здається, що визначений шкільною владою в порозумінні з батьками і навіть самими учнями, шкільний однострій, що зобов'язував би у школі кожного, мав би теж виховне значення. Учні у школі — це одна родина. Вони різні характерами, здібностями, зацікавленнями, але всі вони — учні одної школи, всі мають у школі одне й те саме завдання. Це їх об'єднує. Спільний однострій допоміг би їм відчути ту єдність родини, затерти соціяльні різниці, що виявляються часто в одязі — почувати себе членами одної рідні. Це було б доброю заправою для майбутнього громадянина цієї багатонаціональної і різної культурними та релігійними традиціями країни.

о. Роман Гавас

СКРЕГОТИ ЗНЕВІРЕНОЇ ДУШІ

Під час Великого посту наші думки мимовільно зосереджуються довкола найважливішої проблеми нашого життя — потреби покути та витривалости у зберіганні християнських засад. Церква своїми законами, своєю покутньою практикою і набоженствами звертає наші думки до розважань про наше минуле і майбутнє. Через ті глибокі розважання усвідомлюємо, що всі ми — тільки слабі, помильні люди, що наші почесті, уряди, достатки і славу прийме колись земля і оберне на порох, а душа стане на Божий Суд.

Під час розважань про Божий Суд, про нагороду чи кару, про вартість добрих діл, про вартість людей на землі наша душа часто заломлюється та зневірюється. Найчастіше вона знемагає в обличчі людської злоби, приголомшується ударами долі. В своїх тяжких скреготах вона шукає порятунку, і в тому шуканні знаходить поміч у молитві, в розмовах з найсправедливішим Творцем, Який з відкритої книги людських діл читає подвиги людини і питається заломаної душі:

Душе моя, чи можеш ти бути не визнаною тими, на яких розраховуєш і будуєш ціле своє життя? Чи можеш ти, душе, переболіти, що те, що ти сіяла, інші жнуть, що за те, що ти заробила, інші взяли нагороду, що осягнену тобою перемогу інші святкують?

Чи можеш ти, душе, бувши невизнаною, залишатися вірною своїм обов'язкам? Чи можеш, бувши забутою всіми, наче тебе ніколи на світі не було, світити далі своїм промінням для пригноблених і подавати цілющий напій і їжу спрагненим та голодним?

Душе моя, питає Господь, чи можеш ти, бувши покиненою всіма, як той добродій, до якого горнулися всі, коли потребували, а потім покинули, коли став їм непотрібний — чи можеш ти без злоби та жалю спішити з поміччю тим, які в розпуці чи нужді?

Душе моя, чи можеш ти бути зрадженою тими, що тобі були найближчі, що не раз цілували твої руки, завдячувати тобі все в своєму житті, що їх ти від колиски годувала? Чи можеш ти, душе, бувши зрадженою рідними та приятелями, залишитися милосердним ангелом для потребуючих?

Душе моя, питає Господь, чи можеш ти бути знеславленою фальшивим свідоцтвом тих, які забрали тобі все найцінніше: добре ім'я, честь і хліб? Чи можеш ти, душе, бути знеціненою своїми, для яких у хвилинах великого змагання за волю і щастя народу не завагалася прийняти найтяжчі терпіння і навіть смерть?

Чи зможеш ти, душе, бувши знеціненою та знеславленою своїми, знову без вагання стати до бою, як заграють сурми?

Душе моя, питає Господь, чи можеш ти бути діткнутою великим нещастям, яке зруйнує твоє щастя на землі? Чи можеш ти, душе, залишившись сиротою, вдовою, калікою, немічним старцем, як той камінь при дорозі, чи зможеш ти, душе, так важко вражена ударами долі, крізь радісні сльози надії простягнути руки до Бога з проханням нового благословення?

Душе моя, питає Господь, чи можеш ти, плачучи в недолі, марно стукаючи в двері своїх братів, які колись перед своїми дверима просили помочі, і ти їм ту поміч давала, чи можеш ти, душе, бувши забутою своїми, які ще так недавно разом з тобою ділили нужду й горе на згарищах війни, а ставши ситими та багатими, голодних забули і знати не хочуть, — чи зможеш ти, душе, і далі служити ближнім у потребі?

Душе моя, питає Господь, чи можеш ти бути вбогою і не бути захланною, бути багатою і не бути скупою, бути високопоставленою і не бути гордою, бути покривдженою і не бажати помсти, бути терплячою і не нарікати, бути зневіреною і не втрачати надії?

Заслухана у вичислені Богом болючі вийнятки з книги людського життя, у тремтінні й боязні, у відповідь знайшла зневірена душа тільки розпачливе голосіння: Не маю сили залишитися Божою душею, бо ношу тіло слабої людини.

Як по тяжкій бурі з-за гір з'являється тепле сонечко, щоб огріти своїм промінням прибиту і приголомшену землю, так над зневіреною душею не перестає ніколи лунати з небес голос Божої надії: Вставай, зневірена душе! Моя ласка, Моя нагорода оплатить сторицею всю невдячність людей на землі.

Може в не одного з нас через злобу, зраду чи невдячність дорогих нам осіб наша душа впаде в болючі скреготи зневіри чи розпуки. Тоді не платімо каменем за камінь і не зневірюймося в житті, але пам'ятаймо розп'ятого Христа, який, вмираючи на хресті в страшних муках, простив тим, які Його розпинали.

Простімо ж і ми своїм невдячним братам та сестрам, якщо очікуємо для себе прощення на Страшному Суді.

ДРУКУЄТЬСЯ КНИГА О. ДОЦЕНКА ПРО ЗИМОВИЙ ПОХІД УНР

Президія Ордену Залізного Хреста перевидає без змін монументальний твір підполк. О. Доценка „Зимовий Похід Армії УНР". Книга великого формату, біля 400 сторінок з мапами військових операцій і великою мапою України, на доброму папері, тверда обкладинка з золотим витиском. Хто бажає набути цю книгу історичних документів про лицарський чин Армії УНР, хай негайно пришле замовлення і належність 7 дол.; пізніше книга буде значно дорожча.

Б. Крупський

ПЕРЕСТОРОГА ДЛЯ ЛЮДСТВА

Ще в 1962 році опубліковано в ЗДА книжку югославського письменника Мілована Джіласа „Розмови зі Сталіним".

Книжка має три частини: „Захоплення", „Сумніви" і „Розчарування". Ці частини пов'язані з його трьома поїздками до Москви.

В 1945 р., коли Джілас, як голова місії югославського уряду, окружними дорогами, через Африку та Азію, дістався до Совєтського Союзу, він готов був цілувати землю тої Мекки світового комунізму. Однак, поживши кілька місяців у Москві, почав ревідувати свої погляди.

Під час другої поїздки, в 1946 р., цим разом через територію „визволеної" Румунії, очікуючи в Яссах на спеціяльний совєтський поїзд, Джілас з іншими членами місії злостився, що відсталі росіяни хочуть панувати над багато культурнішими від себе народами.

Під час третьої поїздки, в 1948 р., вже після розколу між Москвою і Београдом, Джілас потерпів за власну шкіру. На донесення совєтського представника в Югославії, його обвинувачено в очорнюванні совєтської армії. На ділі, Джілас був змушений звернути увагу тому представникові на те, що югославське населення скаржиться на грабунки, насилування жінок і т. п. речі, яких допускалися червоноармійці.

Вже багато людей перед Джіласом розчарувалося в комунізмі, але, не маючи письменницького таланту, вони не могли передати іншим свої враження так, як Джілас. Він побачив, що між теорією і практикою комунізму є величезна пропасть. Він пересвідчився, що Росія, прибравши назву „Совєтського Союзу", жахливо гнобить інші народи; що в тому „Союзі" народи живуть в нужді і під страшним терором, а в той же час комуністичні провідники мають усі вигоди і справляють гучні оргії. Він переконався, що так поширюване в той час Москвою слов'янофільство служить лише шильдом для брутального московського імперіялізму.

У 1948 році Москва викликала представників Болгарії, Румунії і Югославії для укладення договорів. На конференції в Кремлі Сталін так стероризував тих представників, що Дімітрову (болгарин — секретар Комінформу перед розв'язанням) зі страху виступили на чолі краплини поту, а Кардель (югославський комуністичний ідеолог) мусів ще раз підписуватися на договорі, бо перший раз спереляку підписався на невідповідному місці.

Джілас здавав собі справу з того, який закид тяжить на ньому, і був певний, що Сталін не забув йому його „провини". Тим більше, що між другою і третьою поїздкою Джіласа до Москви з Югославії їздила до СССР якась делегація, в якій брала участь дружина Джіласа. Отже, на прийнятті, влаштованому для тої делегації, Сталін нарікав на Джіласа за те, що той „очорнив" червону армію. В кінці прийняття він підійшов до Джіласової дружини, поцілував її і сказав: „Тепер ваш чоловік може сказати, що я вас зґвалтував".

Джілас сидів за столом навпроти Сталіна. Він хотів випити за його здоров'я; але Сталін запропонував випити на честь червоної армії. Таким чином Джіласа нібито зреґабілітовано.

Джілас запримітив, що за учасниками конференції, як тіні, снувалися секретні аґенти. По готелях їх групували так, щоб у кожній групі була хоч одна „довірена особа".

Щоразу, відвідуючи Москву Джілас був гостем на вечері і Сталіна. Звичайно така вечеря тривала до 4-5-тої години ранку. Кожного разу, крім гостей, були присутні Берія, Молотов, Маленков, Жуков, Булґанін, Жданов... Багато їли, а ще більше пили. Сам Сталін придумував різні зачіпки для того, щоб більше пили. Наприклад, відгадували, скільки ступнів морозу надворі, і за кожний невідгаданий ступінь випивали по чарці. Джілас пише, що Берія, якого він уважає за алькоголіка, навмисне помилявся у відгадуванні температури, щоб більше випити.

Джілас наводить цілий ряд прикладів грубіянської поведінки кремлівських вельмож. В характеристиці Молотова він погоджується з Вінстоном Черчиллом, а саме, що Молотов був автоматом - роботом, який без жадних скрупулів виконував усі пляни Сталіна.

Сталіна Джілас характеризує як найжорстокішу в історії людства потвору, як продукт ментальности російського народу. Він залюбки уживав терміну „Росія", а не „Совєтський Союз", і інспірував російський націоналізм.

Коли Гітлер розпочав війну проти СССР, московський патріярх видав антинімецькі летючки, апелюючи до сантиментів православія. За цей спосіб вхопився також комуністичний уряд, допомагаючи патріярхові в його акції. Голова совєтської місії в Югославії, генерал Корнєєв, признав, що в тих критичних хвилинах російський нарід масово звернувся до православія і цим завдав смертельного удару німцям.

У Києві, де Джілас задержався на кілька днів, шофер - росіянин „кляв українців" за те, що здаються німцям і не хочуть воювати. Ми були спантеличені, — пише Джілас, — русифікацією публічного життя в Україні. По всіх установах говорили по - російськи і навіть газети друкувалося здебільша в російській мові. Ми чули, що Хрущов не є українцем, але в розмові з нами йому було ніяково порушувати цю справу, бо кожен з нас подумав би: „Як же так, серед українців, що чисельно дорівнюють французам, не знайдеться людини на пост прем'єр - міністра?". Хрущова і Сталіна Джілас уважає демагогами, які готові повірити у свою власну брехню.

Джілас описує зимовий краєвид в Україні в 1948 р., вкритий грубою верствою снігу, який, одначе, не може прикрити ран, завданих війною. „І цим разом також Київ вразив нас своєю прихованою красою, не зважаючи на його зубожіння". Джілас стверджує, що Україна є культурнішою від Росії.

Джілас писав цю книжку в тюрмі, до якої посадив його Тіто, і тому, мабуть, Хрущова в ній не дуже скритиковано. У вступному слові він зазначає, що приходиться писати без джерельних матеріялів, навіть без записок.

Книжка кінчається словами, які можуть служити пересторогою для всього людства: „Ті, що хочуть жити в іншому світі від того, що його створив Сталін і що й досі існує, — мусять боротися".

Софія Наумович

„ХМАРОЛІМ"

Веселий діялог поміж пп. Іваном Костюком та Володимиром Ласовським у „Свободі" на тему „Хмаролому" змусив мене пригадати дещо про нього, щоб читачі знали „за що бій іде", а наша молодь мала доказ, що в „старому краю" українська молодь була не менше „модерна", як еміґраційна.

„Хмаролім" це була студентська драматична студія, сама назва якої вказує, що її члени збиралися ламати все старе і творити нове. Зорганізував її Володимир Ковальчук, трохи поет („Пісня чорних рук"), трохи маляр (причетний до малярської студії Новаківського) та взагалі „проґресист" у найкращому розумінні. Наскільки бо він та його студія були поступовими, вистачить повторити ствердження п. В. Ласовського, що в тих часах (1930-ті роки) ні поляки, ні жиди такої аванґардної сцени не мали. Багато пізніше застарілий польський театр з „вічною" Запольською намагався реформувати режисер Шилер, але він не творив нічого нового, а просто наслідував усе совєтське, зокрема постави нашого „Березолю".

Серед учасників „Хмаролому" пригадую лише декого з поданих п. В. Ласовським, зате знаю про участь інших осіб, зокрема Наталки Юрчинської, Ірини Шкварок, Ліди Ломацької, Богдана Занька, Омеляна Матли та ін. Проби й читання творів, які мали ми інсценізувати, відбувалися або в Академічному домі на вул. Супінського, або в малярській студії Новаківського на вул. Земялковського, де малярі зразу креслили проєкти декорацій, або ж у гостинній вітальні панства Туркевичів на приходстві церкви св. П'ятниці на Жовківській, де після проби відбувалися вечірки, бо хтось із Туркевичів сідав за фортепіяно і грав до танків.

Із вистав пригадую вечір рецитацій молодих поетів (так, як це робить тепер наша молодь на еміґрації!): Кравцева, Янова, Антонича, Завадовича, Курдидика та ін., побіч наших кляcиків. Героїнею цього вечора була Наталка Юрчинська, яка продеклямувала Олесеве „Тихше, тихше, хто там дише?" з такою експресією, що публіці пішов мороз поза шкіру. Чітко записалася в пам'яті інсценізація, в якій короля Савла грав Омелян Матла, а я сиділа біля його ніг у німій ролі рабині. Тоді трапилася „неув'язка", бо коли Савло вигукнув патетично: „Налийте до чарки олії, докиньте в огонь нових дров, хто пісню співати уміє, — хай співає!" — то „рабиня" не мала на сцені ні олії, ні дров, а про пісню краще й не говорити!... Та наша львівська публіка, що була цікава на нове мистецтво, — зрозуміла, що так має бути, і щиро оплескувала, радіючи, що займаємося рецитаціями, замість ходити „на рандки"...

Друга імпреза була „поважніша". Студія здобулася поставити важку, психологічну, понуру п'єсу „Брехня" В. Винниченка. Героїнею була знову Наталка Юрчинська, а її „сліпий" чоловік, — А. Гонта, „еміґрант з Великої України". Решта студійців, що не брала участи в виставі, потягнулася за „акторами" аж на Знесіння, де в читальні „Просвіти" йшло українське театральне дійство в модерному оформленні, — перед знесінецькими міщанами.

Чому, згодом, студія перестала діяти, не знаю, одначе ідея українського театру не покидала студентських умів. Десь через два роки інший студентський гурток узявся ставити українське рев'ю, — дуже модний тоді на Заході спектакль. Наше рев'ю, звалося „Біг пес через овес", організував її студент техніки Лев Яцкевич, декорацію — розсміяну сільську дівчину в монументальній величині на всю сцену, — намалювала Іванка Нижник, а костюми пошила дружина нашого директора Луця - Лісевича — пані Парахоняк. Рев'ю йшло справно, коли не врахувати, що в „Моряцькому танку" наш „кор-де-балет" трохи плутав ногами, а в скетчі герой забув вийти на сцену, бо ке було інспіцієнта...

Велика заля Музичного Інституту — на жаль, винаймлена кінові „Стильовий", — була так напхана людьми, як ніколи не буває на еміґрантських імпрезах. Люди стояли в усіх переходах, сиділи на підвіконнях, тримали одне одного на колінах, але... в касі забракло грошей на покриття видатків. Згодом виявилося, що польські білетери, побачивши, що народ суне як по свячену воду, продавали „ліві" квитки і гроші клали в свою кишеню...

Та, не зважаючи на такі й інші трудноші, українське студентство 30-их років виявило різними способами свою аванґардність і пов'язаність із Заходом (коли українські студенти самі ставили рев'ю у Львові, то поляки мусіли чекати, поки їхня рев'ю приїде з Варшави). Це проявлялося не тільки в паленні стирт і в організуванні атентатів на окупантів, але й у всіх ділянках культури, в тому числі в короні всіх мистецтв — у театрі.

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА ПРАЦЬ МИКОЛИ НЕДІЛКА

Ню Йорк. — У залях Українського Літературно-мистецького Клюбу в Ню Йорку була відкрита в неділю 20 березня виставка мистця Миколи Неділка. Виставку відомого мистця - пейзажиста влаштовує Відділ Об'єднання Мистців Українців в Америці і вона буде тривати до 4-го квітня, в суботи і неділі від год. 12-ої до 8-ої, і в четверги і п'ятниці від год. 6-ої до 8-ої.

Ольга Приходько

ПРАДІД ІЛІЯ

Родинна хроніка з життя подільського духівництва минулого століття

(10)

Женus на те відповів, що все буде так, як завгодно люб'язній молодій, щождо посагу, то він уже зазначив учора милостивому панотцеві, що на тому йому не залежить, бо він на батьківській парафії має всього добра досить, хібащо милостива панночка візьме для себе дещо з одежі, але й цим хай не турбуються, бо, ідучи через Кам'янець, його дружина може собі вибрати все, що їй буде до вподоби, а він буде щасливий, як цим зможе догодити такій красуні, яку доля посилає йому за жінку.

Розумний був чоловік і до кожного вмів промовити. Але серце Ганине скам'яніло. Мовчала, ані не посміхнулась, ані не глянула. Тоді озвався батько:

— Ну, так рішено — сьогодні ввечері весілля, завтра мушу на поле, бо без хазяйського ока — біда. Подумай тільки, свате, — звернувся до Монастирського, — вчора недоглякув, а ті кляті хлопи загнали мені двоє коней, таку маю шкоду в саму возовицю.

Сват, що розумівся на конях, виявив бажання заглянути до стайні — чи не зможе чим порадити. Хоч прадідові того не хотілося, але сват рішучо встав і замірився до стайні. Побачивши коней, ще ледве дихали, аж скрикнув:

— То ті лайдаки так возили сіно? Не може бути, хоч би то сіно їм на возі горіло, не гналися б так з тими кіньми. Ні, свате, ті бісові хлопці тебе оббріхують, вони на тих конях ганялися по якихось дебрях, а не сіно возили. Розслідуй це діло і покарай добре лайдаків.

Прадід уже був нерад, що зачався з тим, але сват додав:

— Маєш правду, мусиш з тим весіллям поспішити. Не а свій час привіз я тобі жениха. Ну, але сам знаєш, яка то оказія. Зате й зятя дістанеш! Кажи, що хочеш, але за ціле своє сватування я ліпшого женихa не мав. Правда, Ганя дівчина хороша, годиться для такого достойного чоловіка. Але що то з нею сталося? Вчора була як квітка, а сьогодні аж страшно глянути.

— Ет, бабські химери! — махнув рукою Ілія та й поспішив звести мову на інше.

Коли б хтось сказав сватові Монастирському по правді, в чому річ, чому бідна Ганя чується такою нещасною, то він напевно дуже здивувався б. Як то, щоб Ганя така розумна дівчина та вигадувала такі дурниці? Чого вона хоче? Що жених негарний? Ну, то що? Гарних хлопців і на селі багато, та що з того? Хіба дівчина віддасться за гарні очі та за чорні брови? Дівчина мусить віддаватися за того, хто має добре становище, з ким може в достатку й пошані достойно жити та діток в люди вивести. Хіба пані-матка своїх дочок цього не навчила? Так думав би доброзичливий сват і був би тяжко ображений на Ганю, якби довідався, що вона невдоволена.

Але, звичайно, ніхто ніколи йому про ці нічого не сказав.

Увечері повели Ганю до вінця. Дружки підтримували її з двох боків, бо неголна була на ногах встояти. Лице було як камінне, тільки час від часу стікали з нього великими перлинами пекучі сльози. І деякі дівчата плакали. Настрій був такий, що жених зніяковів, але сват, якому також це все здавалося дивним і неприємним, потішав жениха, що всі дівчата, скільки він їх за своє життя не висватав, під вінцем плачуть, а потім скачуть.

Скромна гостина швидко минула, всі домашні були тяжко втомлені бурхливою ніччю, а молодий і сват поспішали завтра до світання в дорогу.

Отець Ілія був вдоволений: дочку видав, і зятя такого визначного дістав, і посаг майже цілий залишився для чергової доньки та й на бучне весілля не витратився. А про те, що донька нещаслива, десь певно ані подумав, бо вважав це такими дурними дівочими примхами, про які сором порядній людині й згадувати.

Як вставали від столу, сказав отець Ілія до зятя:

— До сеї пори я керував своєю донькою, тепер вона твоя жінка і ти нею керуєш. Чи береш ти її завтра з собою, чи лишаєш, аж поки руноположишся?

— Як завгодно буде моїй любій дружині, — була поштива відповідь. Спитали Ганю. Відповіла:

— Поїду завтра.

Рідний дім став їй ненависним.

Женах був радий, батько також. Мати міркувала:

— „Певно, швидко уговкається. Чейже бачить, якого доброго мужа дістала".

Посагом Ганя майже не цікавилася і майже нічого не хотіла брати з дому.

Без жалю, із скам'янілим серцем пішла бідна Ганя з рідного дому і без радости вступала в нове життя, від якого не чекала нічого, крім горя, бож не можна нелюба любити...

(Далі буде)

Літературно-Мистецький Клюб
і
43-ий Відділ
Союзу Українок Америки
у Філядельфії, Па.

Субота, дня 26-го березня 1966 року

Заля „ТРИЗУБА" при вул. Брод 4932 Н.

!!! МИКОЛА ПОНЕДІЛОК !!!

У програмі виступить також ПЛАСТОВИЙ КВАРТЕТ

„Ті чотири"

Гумор, сентимент, втеча від злободенних турбот. Гутірка з ВШ. Автором, любимцем публіки, при чаю.

Початок о год. 7:30 веч.

Гостей, за вступом 2 дол. і для молоді 1 дол. щиро вітаємо.

БАЛТІМОР і ВАШИНҐТОН!

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ
ОКРУГИ БАЛТІМОР-ВАШИНҐТОН

повідомляє, що

в суботу, 26-го березня 1966 року

в залі ДОМУ „САМОПОМОЧІ"
при 239 S. Broadway — Baltimore 31, Md.

— відбудуться —

ОКРУЖНІ ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

стейту Мериленду і м. Вашинґтону, Д. К.

в яких повинні взяти участь урядовці та конвенційні делегати таких Відділів УНСоюзу:

БАЛТІМОР	148, 320, 337
КИРТІС БЕЙ	55, 81, 290
ВАШИНҐТОН, Д. К.	15
БЕРЛІН	260

Початок зборів в год. 5:30 по пол.

У ПРОГРАМІ НАРАД:

1. Огляд праці Округи та її Відділів в 1965 році.
2. Обговорення справи 26-ої Конвенції, та обов'язків відділових урядовців, а головно конвенційних делегатів у передконвенційному часі.
3. Святочна роздача ювілейних відзнак заслужених у кампанії для розбудови УНС в 1965 році.

У зборах візьмуть участь:

Ярослав ПАДОХ, головний секретар УНС і **Степан ГАВРИШ**, обласний організатор УНС

ДО УЧАСТИ В ЗБОРАХ ЗАПРОШЕНЕ ТАКОЖ ВСЕ МІСЦЕВЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО.

ОКРУЖНА УПРАВА

Антін Малюца

МИКОЛА НЕДІЛКО

20-го березня відкрито третю самостійну виставку мистця по його приїзді до ЗДА з Аргентини. Але і під час перебування в Аргентині він був гідно репрезентований на виставках ОМУА в Ню Йорку, а давніше в Німеччині та у Львові. Нова виставка — це черговий етап в творчості мистця та заторкає чимало проблем, які важні для громадянства, зацікавленого його мистецтвом.

По закінченні Мистецького Інституту в Києві мистець працював багато літ театральним декоратором. Це мало свої добрі й не добрі наслідки: звільняло з обов'язку займатися не дуже милою тематикою соцреалізму. Зате не багато часу залишалося, щоб займатися чисто малярськими шуканнями для свого власного мистецького росту.

В 1941-му році, не працюючи для театрів, Неділко поставив собі завдання будувати картину на драматичних контрастах яснотемних і рівночасно кольорових. Це йому блискуче вдавалося і успіх був великий.

Перші його картини того роду, мотиви із Стрийського Парку у Львові находяться у п. Падохів. Деякі фарби совєтського воєнного виробництва, мабуть особливо прекрасні на вигляд краплянки, в інтенсивних тінях дещо приблякли, драматизм контрастів тепер притишений, але гармонія кольориту залишилася.

Цей ріст вгору Неділка кольориста був і буде тим важнішим, що молодше і середнє покоління, виховане і перевиховане в дусі соцреалізму воліло вживати тональні гармонії за примірои Федора Г. Кричевського.

Коли Неділко став на шлях кольористичних шукань, то перед ним стало питання, як вийти поза ці три вживані і надуживані кольористичні гами. В дискусіях на наших львівських виставках 1941 - 1943 років падали думки, що можна б такі гами розбудовувати на кожному кольорі малярської контрасти не мусять бити тільки такі що випливають з самої теорії барв, а можуть бути підказані мальованим мотивом в даному моменті, а розроблені далеко поза практику імпресіоністів чи фовістів.

Виїздив Неділко на етюди до Заліщик з Дмитренком і Іванцем. Сонця там багато, клімат тепліщий, вологости більше, чим в дещо континентальному Києві, отже зміни у вигляді та в кольорі предметів з віддалення від ока глядача - обсерватора-маляра помітніші через воздушну перспективу. З цієї відносно невеликої різниці в окружаючій природі зробив Неділко велику малярську програму. І знов добився нових кольористичних досягнень.

Дехто, мабуть, пам'ятає ще „Яр Дністра коло Заліщик" із синяво - пурпуровою тонацією та оранжевими контрастами - акцентами.

Потім прийшов виїзд на еміграцію та побут в південно - західній Німеччині. Там клімат більше океанічний, більше вологости, змін атмосферичних, різноманітність у хмарах і сіріще небо, воздушна перспектива дуже помітно тонує кольори предметів, навіть на невеликих відстанях.

Багато наших мистців чим більше захоплювалися мальовничістю баварського та альпейського красвиду, чим вірніще ті красвиди студіювали, тим певніще могли почути опісля заввагу, що „малюють поштівкові красвиди". На перший погляд критика слушна, але по суті досить таки недоречна: це німецькі мистці вірно змальовували специфіку своєї країни, деякі їх речі „попали в листівки", а такий наш з легкої руки знавець не завдавав собі труду власними очима приглянутися довколишній природі, і з німецького мистецтва тільки й знав що поштівки.

Але мистці, які мали вироблене власне обличчя, ніколи не попадали у поштівковість, вони не відтворювали лише бачене без решти, але його перетворювали на своє і творили щось нове. Деякі картини Неділка з того часу були й на виставках ОМУА в Ню Йорку. Про них можна сказати, що тональна спорідненість ближчих і дальших плянів красвидів більше розвинена, як це буває в природі.

Потім мистець виїхав до Аргентини. В речах присиланих звідтіля всіх нас поразила сила і симфонічність нових барвних зіставлень, невживаних ні Неділком ні іншими українськими мистцями. Світ на його красвидах стає неначе залитий сліпучим сонцем, так що й глядачеві неначе очі болять і все міниться як в кольоровій гарячці. Частинка заслуги в цьому, може бути, належить природі - кліматові — сонцю Аргентини. Та інші мистці теж там побували, і менше з цього скористали, або й зовсім не доглянули. Отже найбільша заслуга таки за самим мистцем, що зумів зробити великий поступ в своїх кольористичних шуканнях.

Відгомін „аргентинського кольориту" не зразу зник з творчости Неділка по приїзді до ЗДА. Але теж раз-в-раз приходив до голосу його досвід з Німеччини та Львова - Заліщик. Мистець вже начулений на багато можливостей в пейсажі в першу чергу реагує на такі, де він чується певним себе майстром. Але незабаром на 2-ій виставці ми побачили зиму і багато снігу і весну і околиці Лейк Джордж, і затишні закутки Союзівки. Новий клімат - підсоння та нове змагання мистця збагатить свій досвід кольориста новим світом. І мистцеві це знов вдається.

Тепер вже в Неділка помітне стремління шукати підсумків і синтези своїх шукань. В композиції картини остає з натури тільки претекст для кольористичної розв'язки. Колір є вже дуже далекою абстракцією натурального. Хоч мистець здебільшого малює в пленері на вільному повітрі, цілий світ є йому майстернею — але він має власний світ кольорових візій, тому природа його не спутує. Таких мистців, здібних творити в обличчі природи мало, бо одні втікають від неї взагалі, а інші є невільниками. Це теж може бути добре. Але Неділко є настільки великим малярем і мистцем, що йому все вільно, бо він знає, що творить. Багато його творів власне не треба б навіть називати, звідки взятий мотив.

Цікаво, що ані люди, ані мистецтво країн, через які доля носила Неділка, не мали достатньо помітного впливу на розвиток мистецьких шукань нашого мистця. Зате природа і підсоння були тими каталізаторами, що супроводили його творчі процеси. Тому не можна не жаліти багатьох з талановитої молоді в Україні, що не мають ні можности ні надії побувати в світі та нидіють в запертю. Навіть дуже добрі колись кольористи Західньої України та Закарпаття тепер якось посіріли, що навіть найбільша краса кольорової української природи не заступає браку повнішого віддиху та малярського полету. А ось в Неділка чи Мороза „кольори співають" і звучать-грають неабияк!

Одне мене журить, а саме, чи зможе і чи зуміє наша громада піддержувати Неділка як мистця. Останніми роками стало помітно, як зростає посеред нас „позичена-сателітна естетика" в судженні мистецьких творів, а ще більше в їх набуванню. Все чекають, поки який принагідний чужий знавець, що не знає нашої культур. проблематики, авторитетно скаже своє слово, а тоді — його набожно цитують та роздувають без міри, а мистця зачинають хвалити. А самостійного думання, самостійного смаку та почуття окремої культурної місії якось не плекається.

Неділко не репрезентує лише себе самого посеред 160-ох інших українських мистців у вільному світі. З тих небагатьох східньо-українських мистців, що є разом з нами, він зробив найцікавіший поступ, що міг би бути і показником невикористовуваних можливостей і дороговказом на майбутнє.

Сиракюзи, Н. Й.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

27 лютого о год. 3-ій, в залі Українського Нар. Дому відбулися Загальні Збори Організації Оборони Лемківщини.

Збори відкрив п. Микола Дупляк, та попросив присутніх членів вибрати президію. Одноголосно вибрано на голову п. Ярослава Чомка, а на секретаря В. Майковича.

Відтак приступлено до звітів Управи. Із звітів уступаючої Управи присутні довідалися, що Сиракюзький відділ ООЛ є наймолодшою організацією, бо його зорганізовано наприкінці листопада 1964 року, але має за собою багато проробленӧї роботи.

Не зважаючи на всі перешкоди з боку деяких осіб, відділ зробив чимало корисної роботи. За час свого існування влаштовано і зроблено: два пікніки, переведено дві коляди (збірки в 1964 і 1965 р.), переведено збірку на прес-фонд організаційного органу „Лемківських Вістей", відбуто два курси кераміки (писання керамічних писанок), один курс шиття народного строю для ляльок і одні вечерниці.

За той короткий час вислано допомоги братам українцям до Польщі в сумі понад 950 долярів. Всі фонди здобуто із вище наведеної роботи, за що належиться признання жіночому відділові.

Після звітів і дискусії на внесок голови Контрольної Комісії п. С. Вовка одноголосно уділено уступаючій Управі вотум довіря, а відтак вибрано також одноголосно нову Управу; голова М. Гаргай, містоголова М. Фанок, секретар В. Майкович, скарбник О. Гаргай, суспільна опіка С. Вовк; члени Управи В. Сушко, Я. Чомко і О. Підцерковний. Контрольна Комісія: М. Дупляк, члени А. Адамчак і П. Підцерковний, Товариський Суд: голова П. Гаргай, члени А. Майкович і А. Гаргай.

Як бачимо, відділ зробив добру роботу для нашого найбільше покривдженого народу.

Слід зазначити, що 22-ий відділ і його члени ООЛ є платниками Національного Фонду при УККА.

В. Майкович

ДІЛЮСЯ СУМНОЮ ВІСТКОЮ
З РІДНИМИ, ПРИЯТЕЛЯМИ І ЗНАЙОМИМИ,
ЩО ДНЯ 19-го БЕРЕЗНЯ 1966 РОКУ В ЙОНКЕРСІ
ВІДІЙШОВ У ВІЧНІСТЬ
МІЙ НЕВІДЖАЛУВАНИЙ МУЖ

ВАСИЛЬ МУДРИЙ

УРОДЖЕНИЙ 19-го БЕРЕЗНЯ 1893 РОКУ У ВІКНІ, СКАЛАТСЬКОГО ПОВІТУ, В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

ЯРОСЛАВА — ДРУЖИНА

Йонкерс, 20-го березня 1966

Ділимося сумною вісткою
з Родиною, Приятелями і Знайомими,
що у п'ятницю, 4-го березня 1966 р. о 1-ій год. по полудні
відійшов від нас у Вічність на 66-му році життя,
при короткій недузі,
Найдорожчий МУЖ, РОДИЧ І ПРИЯТЕЛЬ
сотник Армії УНР

БОРИС МАРКОВИЧ ГЕРАСИМЕНКО

Похорон відбувся у понеділок, 7-го березня 1966 р. на цвинтарі „Валгалла" в Лос Анджелесі, Каліфорнія.

Висловлюємо глибоку подяку: о. Олександрові, Настоятелеві церкви св. Апостола Андрія Первозванного, Парафіяльній Управі, дириґентові хору п. Д. Якубенкові, Парафіяльному Хорові та всім Парафіянам, що були присутні на Панахидах і взяли численну участь в похороні. Особливу подяку висловлюємо п. Славкові Ногачеві за його жертвенну допомогу в похоронах Небіжчика.

Горем прибиті:

дружина АНТОНІНА ГЕРАСИМЕНКО
РОДИЧІ та ПРИЯТЕЛІ

АДМІНІСТРАЦІЯ „НОВОГО ТЕАТРУ"
щиро дякує
ВП. Панству
ІРИНІ та інж. ЮЛІЯНОВІ НАНАССИ
за дар в сумі 10.00 долярів одержані замість квітів на могилу
проф. ІВАНА ПОВАЛЯЧЕКА

Замість квітів на могилу
бл. п. проф. **ІВАНА ПОВАЛЯЧЕКА**
учні Українського Музичного Інституту в Нюарку зложили 50.00 долярів на Видання Українських Народних Мелодій д-ра З. Лиська.

ОКРУЖНА РАДА
Союзу Українок Америки
в НЮАРКУ, Н. Дж.
— улаштовує —

СВЯТО ГЕРОЇНЬ

У ПОШАНУ ЖЕРТВ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ТЮРЕМ 1941 РОКІВ
ПРИ СПІВУЧАСТИ МИСТЕЦЬКИХ СИЛ

у неділю, 27-го березня 1966 року

у НАРОДНІМ ДОМІ, 140 Mt. Prospect Ave.
ІРВІНГТОН, Н. Дж.
Початок: година 6-та веч.

Стейти Массачуссетс і Ровд Айленд!

ОКРУЖНІ КОМІТЕТИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ
СТЕЙТІВ МАСАЧУССЕТС І РОВД АЙЛЕНД
— влаштовують —

в неділю, 3-го квітня 1966 року

о год. 3-ій по пол.
в ЦЕРКОВНІЙ ЗАЛІ при 74 Гарріс Аве.
у ВУНСАКЕТ

СПІЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ ОБОХ СТЕЙТІВ

з такою програмою:

1. Звідомлення з праці Окружних Комітетів та Відділів.
2. Обговорення справ зв'язаних з 26-ою Конвенцією, а зокрема конвенційної кампанії за збільшення членства УНС.
3. Передконвенційні обов'язки делегатів та їх Відділів.
4. Святочна роздача ювілейних відзнак переможцям членської кампанії в 1965 році.

В зборах візьмуть участь:

ЙОСИП ЛИСОГІР, гол. предсідник УНС
АННА ЧОПИК, гол. радна УНС
ІВАН КОКОЛЬСЬКИЙ, гол. контролер УНС

У зборах повинні узяти обов'язкову участь урядовці й членство та конвенційні делегати наступних Відділів:

Бостон — 238, 307, 374	Менвил — 181
Вунсакет — 206, 241	Провіденс — 73, 177
Кромптон — 246	Салем — 224
Менчестер — 178	Сентрал Фолс — 93
	Тавнтон — 122

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У США

Комісія для збереження і вивчення спадщини В. Винниченка

ПРИЛЮДНЕ ЗАСІДАННЯ

присвячене
15-річчю з дня смерти Володимира ВИННИЧЕНКА

Програма:

Григорій Костюк — Вступне слово...
Зіновій Туркало — Відвідини В. Винниченка в „Закутку" в 1948 році (спогади).
Музей-Архів УВАН у США — організував виставку пейзажів з малярської творчости В. Винниченка (верхня заля).

Засідання відбудеться в неділю, 27-го березня 1966 року о 5-ій год. дня у великій залі Академії: 206 Вест 100-та вул., Н. Й.

Увага! **ТРИ ДНІ В ТОРОНТІ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТАНКУ** *Увага!*

Відзначення 40-ліття першої Школи українського танку ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА в Торонті. Ювілейний Бенкет — п'ятниця, 25-го березня 1966 року в залі УНО, 297 Каледж вул. ● Година 7-ма — Ювілейний фільм; година 8-ма — Ювілейний бенкет. Субота і неділя 26-го і 27-го березня, перший раз у Торонті буде висвітлений фільм „Українські піонери в Канаді", в залі УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ, 85 Крісті вул., три сеанси денно. — Год. 3, 5:30, 7:30, з участю мистецьких сил. ● Масовою участю звеличаймо 40-ліття українського танку та першого піонера В. Авраменка, а також 45-ліття першої школи танку в таборі Каліш — військ Української Народної Республіки.

Листи й привіти просимо слати на адресу: Mr. A. ORYSCHAK, 330 Bay Street, Toronto, Ont. — Tel.: 368-5425 і 233-2283 За Ювілейний Комітет: Адв. АНДРІЙ ОРИЩАК

ВАСИЛЬ МУДРИЙ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

звичайно інтенсивним життям, запопадливо працюючи на освітньому й політичному полі, маючи серед себе чимало талановитих і працьовитих юнаків, одушевлених ідеалом Самостійної Української Держави.

Тоді розгортав свою діяльність талановитий критик Євшан, велику популярність і вплив здобули у студентському житті здібний організатор Микола Залізняк і палкий ненависник Москви Дмитро Донцов.

Товаришування з університетськими колегами не могло не вплинути позитивно на здібного юнака, що ввійшов у їх середовище вже добре підготовленим до національної діяльности, ще більше поширюючи й поглиблюючи його світогляд. Невдовзі стає він одним із передових членів українських студентських організацій — Академічної Громади й Українського Студентського Союзу, в яких гуртувалася тоді наша високошкільна молодь. Вже під кінець 1913 року Василь Мудрий був вибраний до управи Українського Студентського Союзу на загальних зборах цієї організації, а також увійшов і до проводу Академічної Громади.

Під час першої світової війни Василь Мудрий опинився під російською окупацією і, щасливо переживши її, з вибухом революції в Росії перебрався на Наддніпрянщину, де відіграв значну ролю в українському національнодержавному житті. Тут він спершу провадив у Проскурові курси українознавства, а в 1918 році, ввійшовши до Земської Управи, завідував земськими школами, а згодом був призначений повітовим комісаром освіти на Проскурівський повіт.

В 1920 році, під час наступу большевиків на Галичину, мусів переховуватися у селі Ярмолинцях, а після звільнення від большевицьких наїзників частини Поділля перебував у Залізній Дивізії генерала Удовиченка. Восени того року став начальником Проскурівського повіту, але в листопаді разом з армією УНР мусів перейти через Підволочиська до Галичини.

Перебувши якийсь час на селі, осів у 1921 році у Львові і взяв діяльну участь у галицько-українському політичному й культурному житті.

Передусім відіграє визначну участь у заснуванні й веденні Українського Тайного Університету, спочатку як його квестор, а від 1922 року як секретар. Тоді ж він закінчив у цім університеті і свої високошкільні студії, перервані війною.

Від 1-го вересня 1923 року стає Василь Мудрий членом редакції впливового західньоукраїнського щоденника „Діло", а від 1-го лютого 1927 р. до кінця 1935 р. й головним його редактором. Рівночасно з своєю журналістичною працею бере діяльну участь у житті й роботі товариства „Просвіта": в 1921 році був вибраний до її Головного Виділу (Управи), а від 1925 до 1931 р. був генеральним секретарем цієї високозаслуженої просвітньої установи; в 1932 році стає першим заступником голови „Просвіти", пробувши на цьому становищі до 1939 року. Працюючи в „Просвіті", бере діяльну участь у її виданнях; він — між іншим — зредагував п'ять її календарів, де помістив чимало дуже цінних статтей і розвідок, як ось, наприклад, про Проскурівський погром, що є першорядним джерелом до його історії.

Поза тим був Василь Мудрий двічі заступником голови Товариства Українських Журналістів і Письменників: раз за голосування Василя Стефаника, а вдруге за Богдана Лепкого. В дійсності йому доводилося виконувати функції голови з тієї простої причини, що голови перебували поза Львовом. Від осени 1931 року до весни 1933 року був В. Мудрий головою Комітету побудови надгробного пам'ятника на могилі Івана Франка на Личаківському кладовищі.

Яко голові комітету, припала йому честь, при величезному здвизі українського громадянства, відкрити цей прегарний пам'ятник роботи нашого славного скульптора Сергія Литвиненка.

В липні 1925 року був він одним із засновників Українського Національно - Демократичного Об'єднання, відомого під скороченою назвою УНДО, яке заступило колишню галицьку Національно - Демократичну партію, останньо перезвану Трудовою.

Саме Василеві Мудрому належить опрацювання програми цього Об'єднання, яка була прийнята на першому його з'їзді в 1926 році, де автор програми виголосив основну про неї доповідь та був також автором винесених з'їздом політичних резолюцій.

На черговому з'їзді УНДО в 1928 році його обрано першим заступником голови Об'єднання.

В 1935 році стає він головою партії й заразом головою її репрезентації в польському Соймі, та з цієї рації й віцепрезидентом (маршалком) польського парляменту.

УНДО було найбільшою й найвпливовішою партією в Західній Україні під польською окупацією — як у Галичині, так і на Волині. В його проводі стояли такі визначні політики, як д-р Степан Баран, дир. Михайло Галущинський, д-р Володимир Бачинський, ред. Іван Кедрин, д-р Дмитро Левицький, дир. Остап Луцький, Мілена Рудницька, Вол. Целевич та інші. І коли ми говоримо про заслуги Василя Мудрого, то не можемо забувати, що він їх поділяє з оцим блискучим ґроном своїх талановитих і працьовитих товаришів.

На становищі голови найвпливовішої партії в краю доводилося Вас. Мудрому з своїми однопартійцями провадити угодову супроти польського режиму, так звану нормалізаційну політику, що змагала до збереження українських національних набутків, але була для нього особисто дуже небезпечною, не кажучи вже про те, що докраю виснажувала його нервову систему.

Треба згадати, що Василь Мудрий у 1933 році очолив Комітет ратунку України, завданням якого було допомагати голодуючим наддніпрянським братам і нав'язав із цією метою зв'язок із очолюваним кардиналом Інніцером Комітетом допомоги голодуючим у СССР.

Політичний і громадський шлях діяльности Василя Мудрого не був усипаний рожами. Йому тричі довелося перебувати в польській тюрмі. Втікши з дому до Львова, просидів він цілий місяць у в'язниці під час виборів у 1922 році до польських законодатних установ, а в часі так званої „пацифікації" 1933 року просидів у в'язниці три місяці. Але все це було нічим супроти лайок і нападів політичних противників, що вороже ставилися до політики УНДО. Чолові становища, що їх займав Василь Мудрий, зв'язані були з тяжкою працею й тяжкими переживаннями, але він мужньо їх переносив ради добра народу, так, як він і його товариші, це добро розуміли.

Большевицька інвазія 1939 року захопила Василя Мудрого у Львові, але йому пощастило видістатися з міста й виїхати на Захід. Ця втеча болюче відбилася на його матеріяльному становищі — він утратив майже все своє майно, в тому числі велику й цінну бібліотеку й чималу збірку образів, та найболючішою втратою була пропажа майже всіх документів. З прогнанням большевиків він повернувся до Львова.

Перебуваючи в роках 1945-1949 на еміґрації в Баварії, займав Василь Мудрий чолове місце в житті скитальців — був співосновником і першим головою Центрального Представництва Української Еміґрації в Німеччині (ЦПУЕН), а також співосновником Української Національної Ради — за проф. Ісаака Мазепи — головою її Виконного Органу. Перед тим був він від року 1944 до 1947 одним із заступників Голови Української Головної Визвольної Ради (УГВР)

З цього короткого огляду бачимо, яку велику й відповідальну працю провадив В. Мудрий, перебуваючи на рідних землях і на скитальщині.

Переїхавши восени 1949-го року до ЗДА, він зараз включився в українську громадсько - політичну та літературну працю і на прибраній батьківщині — в „Самопомочі", Українському Конґресовому Комітеті Америки, де став членом Політичної Ради, а згодом зайняв відповідальну посаду директора канцелярії, в ЗУАДК-у та в Науковому Товаристві ім. Шевченка у ЗДА, де був довший час членом Виділу, та в Раді Товариства НТШ. За його заслуги для української культури й для Товариства був вибраний восени 1957-го року дійсним членом.

Та цей огляд був би неповним, якби поминути літературну й наукову працю Василя Мудрого. Само собою розуміється, що йому, як редакторові „Діла", довелося написати безліч різних статтей, підписуваних повним прізвищем чи то лише ініціялами, або й непідписаних. Заміток і рецензій набереться кілька сот

Приїхавши до ЗДА, помістив Василь Мудрий чимало статтей і розвідок у „Свободі".

1923-го року вийшла його велика книжка „Боротьба за огнище української культури на Західньо - Українських землях" — про боротьбу за високу школу взагалі й українські катедри на львівському університеті та про заснування і працю славетного Тайного Українського Університету і Політехніки у Львові. В 1928 році накладом „Просвіти" вийшла його брошура „Роля „Просвіти" в українському житті". В 1929 році брошура „Українське Національно - Демократичне Об'єднання і його національне середовище" — доповідь, яку він виголосив на з'їзді УНДО в 1928 році. В 1933-му році — брошура „Лихоліття України" — про штучний голод на Наддніпрянщині, викликаний тираном Сталіним і його кумпанами в 1933 році. На скитальщині вийшла його брошура „Український університет у Львові 1921 - 1925", Нюрнберґ, 1948.

З писань Василя Мудрого в „Свободі" й її календарях слід відмітити передусім статті про нову українську еміґрацію (календарі „Свободи" на роки 1949 і 1954). Про львівські „Просвіту" з нагоди 90-ліття її заснування — з 18. XII. 1958, про НТШ з нагоди його 80-ліття там же в числі з 6. XI. 1954 р.

Із писань на політичні теми варто згадати цикл статтей з нагоди 35-ліття української національної катастрофи 1919-20 рр. („Свобода", 1954), з нагоди 30-ліття заснування УНДО (1925 р.).

В покажчику літератури про Митрополита А. Шептицького займуть визначне місце його статті з 16-го листопада 1954 року „У 10-ліття смерти великого Митрополита" і „А. Шептицький в громадському житті" (лютий, 1961 р.). Годиться відмітити й статті про Івана Франка в календарях „Свободи": „Нагробник Івана Франка" й „Іван Франко в очах українського громадянства в роках 1926-1933" та нарис „Іван Франко як громадський діяч" у „Записках НТШ", т. 166 (вид. 1957 р.), що вийшов окремою відбиткою. Шевченкознавство занотує статтю Василя Мудрого „Культ Шевченка в Галичині", що появилася в календарі „Свободи": „Наш Шевченко" на 1961-ий рік.

Вичисленими тут і невичисленими писаннями не обмежується письменницька діяльність ред. Василя Мудрого. Читачі „Свободи" певне пам'ятають його завжди цікаві й основні рецензії на різні твори наших еміґраційних авторів".

Василь Мудрий від часу прибуття до ЗДА був членом УНСоюзу і постійним співробітником „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 5 593. Тарзан лишається сам...

TARZAN TOOK TIKA AND JOHN STEWART TO A FRIENDLY NATIVE VILLAGE, WHERE HE HIRED RELIABLE GUIDES TO ESCORT THEM TO THE COAST.

Тарзан привів Тейшу й Джана Стюарта до приязного села тубільців, де найняв їм надійних провідників, щоб завели їх до узбережжя.

THEY SOON BADE EACH OTHER FOND FAREWELLS—

Вони незабаром сердечно розпрощалися...

THEN BALU SENSED IT WAS TIME TO GO.

А тоді Белу зрозумів, що йому час відійти.